

Република Србија
Републички завод за статистику

РАДНИ ДОКУМЕНТ

ЕКОНОМСКИ РАЧУНИ ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, 2013 - 2023.

Број **129**

Београд 2024.

Економски рачуни пољопривреде у Републици Србији, 2013–2023.

Радни документ: Економски рачуни пољопривреде у Републици Србији, 2013–2023.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића број 5
Одговара: Бранко Јосиповић, в.д. директора

Редакција:

Снежана Лакчевић, руководилац

Чланови: Љиљана Ђорђевић, Гордана Бјелобрк, Дијана Додиг Букилица и Дејана Ђорђевић

Рукопис припремили: Александар Анђелковић и Данијела Радовановић

Дизајн и припрема за штампу: Одељење за развој, припрему и визуелизацију статистичких аутпута
Лектура: Емилија Бацковић

Скраћенице

БДВ	Бруто додата вредност
БДП	Бруто домаћи производ
ЕАА	Економски рачуни пољопривреде
ЕСА	Европски систем рачуна
ЗПП	Заједничка пољопривредна политика
ИПН	Институт за примену науке у пољопривреди
ЛКАУ	Локална јединица врсте делатности
МПШВ	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде
МФ	Министарство финансија
ПДВ	Порез на додату вредност
ПКС	Привредна комора Србије
РЗС	Републички завод за статистику
SNA	Систем националних рачуна
УАП	Управа за аграрна плаћања

Знаци

–	=	нема појаве
...	=	не располаже се податком
0	=	податак је мањи од 0,5 од дате јединице мере
∅	=	просек
()	=	непотпун, односно недовољно проверен податак
*	=	исправљен податак
↑←	=	обухваћено податком у правцу стрелице

САДРЖАЈ

Скраћенице.....	3
Знаци.....	3
УВОДНЕ НАПОМЕНЕ.....	7
1. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ	8
1.1. Обухват и јединице посматрања.....	8
1.2. Дефиниције главних обележја	9
1.3. Методе обрачуна.....	10
1.4. Елементи међуфазне потрошње према ЕАА.....	12
1.5. Факторски доходак	13
2. СПЕЦИФИЧНОСТ ОБРАЧУНА БДВ-А ПОЉОПРИВРЕДЕ У СТАЛНИМ ЦЕНАМА	15
3. ОБРАЧУН ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	16
3.1. Основне карактеристике.....	16
3.2. Извори података	17
3.3. Начин обрачуна.....	18
4. КВАНТИТАТИВНИ ПРИКАЗ ОБРАЧУНА ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	19

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Републички завод за статистику објављује радни документ „Економски рачуни пољопривреде у Републици Србији, 2013–2023“, у коме су представљени резултати обрачуна за период од 2013. до 2023. године.

Економски рачуни пољопривреде (*Economic Accounts for Agriculture – ЕАА*) чине део међународног статистичког система и израђују се, пре свега, за потребе праћења и вредновања ефеката пољопривредне политике. Као део статистичког система Републике Србије, треба да обезбеде основу за анализу пољопривредног производног процеса, као и оствареног дохотка у пољопривреди. Поред тога, омогућавају поређење резултата ЕАА са другим земљама (међународна упоредивост), као и поређења пољопривреде са резултатима других делатности у оквиру националне економије.

Будући да чине интегрални део Система националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*), обезбеђују специфичне податке о економским активностима у пољопривреди, који се не могу препознати у Систему националних рачуна, јер су или индиректно употребљени у обрачунима или чине саставни део категорија приказаних на највишем нивоу. Поред тога, ови рачуни допуњују статистику пољопривреде тиме што су варијабле које се односе на пољопривредну производњу представљене на начин који је у складу са концептима и дефиницијама националних рачуна. Економски рачуни пољопривреде обезбеђују концептуални оквир за обједињавање статистичких података о пољопривреди и њеној вези са економијом, што подразумева, на првом месту, допринос пољопривреде економији.

Методолошки оквир за израду економских рачуна пољопривреде чине: Европски систем рачуна (ESA 2010 – *European System of National and Regional Accounts*), Уредба (ЕУ) број 138/2004 Европског парламента и Савета, од 5. децембра 2003. године, о економским рачунима пољопривреде у Унији, Уредба Комисије (ЕУ) број 306/2005, од 24. фебруара 2005. године, о измени Додатка I, Уредба Комисије (ЕУ) број 909/2006, од 20. јуна 2006. године, о измени Додатка I и II, као и Упутство за израду економских рачуна за пољопривреду (*Manual on the Economic Accounts for Agriculture and Forestry, Rev.1.1*).

Приказани резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде за Републику Србију обухватају период од 2013. до 2023. године и односе се на елементе рачуна производње и факторски доходак у пољопривреди. Резултати обрачуна су исказани у текућим и сталним ценама. Поред тога, приказана је методологија израде рачуна са детаљним описом метода обрачуна, извора података и главних обележја.

Радни документ је припремљен у Републичком заводу за статистику, у оквиру Сектора за националне рачуне, цене и пољопривреду.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

1. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ

1.1. ОБУХВАТ И ЈЕДИНИЦЕ ПОСМАТРАЊА

Економски рачуни пољопривреде чине интегрални део Европског система рачуна (*European System of Accounts – ESA*), при чему се у њиховој изради полази од најдетаљнијег нивоа (четворомесни ниво) националне класификације делатности (Закон о класификацији делатности, „Службени гласник РС“, број 104/09).

Рачуни по делатностима детаљније описују процес производње и употребу робе и услуга по делатностима. Делатност се састоји од јединица укључених у исту или сличну врсту активности. Низ рачуна за делатности (као и за јединице) ограничен је на рачун производње и рачун формирања дохотка. Ови рачуни су по форми идентични одговарајућим рачунима за институционалне секторе (и јединице). Међутим, аутпут и међуфазна потрошња делатности су разбијени по производима у табели набавке и употребе.

С обзиром на то да економски рачуни пољопривреде дају опис пољопривредног производног процеса и дохотка који он ствара (који је, у великом броју држава чланица Европске уније, готово искључиво комерцијална активност), јединице које производе само за властиту потрошњу нису обухваћене обрачуном (нпр. производња са окућница и узгајање/држање стоке).

Економским рачунима обухваћена су:

- породична пољопривредна газдинства која имају најмање 0,5 хектара пољопривредног земљишта на којем обављају пољопривредну производњу,
- породична пољопривредна газдинства која имају мање од 0,5 хектара пољопривредног земљишта на којем обављају ратарску, сточарску, воћарску, виноградарску, повртарску производњу, производњу цвећа (стакленици и пластеници), односно баве се другим облицима пољопривредне производње која је намењена тржишту, као и узгојем рибе, гајењем печурака, пужева, пчела и др.,
- привредна друштва, земљорадничке задруге, предузетници и други облици организовања са статусом правног лица који су регистровани да претежно обављају делатности пољопривредне производње, и
- привредна друштва, установе и друга правна лица регистрована у другој делатности која имају организоване огранке или друге организационе делове у којима се обавља делатност пољопривредне производње.

Неодвојиве непољопривредне секундарне активности газдинства

Употреба газдинства изискује бележење неодвојивих непољопривредних секундарних активности и тамо где се оне не могу разликовати од главне пољопривредне активности.

Неодвојиве непољопривредне секундарне активности газдинства (локалне јединице у пољопривреди) дефинисане су као делатности блиско повезане са пољопривредном производњом за коју се информација о производњи, међуфазној потрошњи, накнадама запосленима, инпуту рада и бруто инвестицијама у основне фондове не може одвојити од информације о главним активностима газдинства у посматраном периоду.

Разликују се две главне врсте неодвојивих непољопривредних секундарних активности:

- делатности које представљају наставак примарне пољопривредне активности и које користе пољопривредне производе (прерада пољопривредних производа: млека у сир, павлаку, јогурт и друге млечне производе, воћа и поврћа у сокове, ракију, џемове и др., грожђа у суво грожђе, вино и др., меса у месне прерађевине, прерада осталих пољопривредних производа и др.), и
- активности у вези са газдинством за чије се обављање користе средства за производњу газдинства, односно радна снага, објекти, механизација и опрема газдинства (пољопривредне услуге, сеоски туризам и др.).

Пољопривредне секундарне активности непољопривредних јединица су занемарљиве и, према конвенцији, бележе се као нула. Пољопривредна производња коју обављају непољопривредне јединице у основи се увек сматра одвојивом.

1.2. ДЕФИНИЦИЈЕ ГЛАВНИХ ОБЕЛЕЖЈА

Вредност пољопривредне делатности једнак је збиру вредности биљне производње, сточарске производње, пољопривредних услуга и вредности производње неодвојивих непољопривредних секундарних активности газдинства.

Вредност биљне производње обухвата производњу житарица, индустријског биља, крмног биља, поврћа и производа хортикултуре, воћа те осталих непоменутих пољопривредних производа.

Вредност сточарске производње обухвата производњу, односно узгој (прираст) стоке, живине и осталих животиња и производе сточарства.

Производња производа сточарства обухвата производњу млека, јаја и осталих непоменутих пољопривредних производа.

Вредност пољопривредних добара и услуга је вредност производње свих пољопривредних добара (биљна и сточарска производња) и пољопривредних услуга.

Неодвојива непољопривредна секундарна активност је активност која се не може одвојити од главне активности и обавља се на газдинству (прерада млека, грожђа, воћа и поврћа, и остале неодвојиве активности: остала добра и услуге).

1.2.1. Елементи вредности пољопривреде према ЕАА

Вредност пољопривреде				
Вредност пољопривредних добара и услуга				Вредност непољопривредних (неодвојивих) секундарних активности
Вредност пољопривредних добара			Вредност пољопривредних услуга	
Вредност биљне производње	Вредност сточарске производње			
		Вредност сточарства	Вредност производа сточарства	

Обрачунски период је календарска година.

У оквиру економских рачуна пољопривреде, пољопривредна производња се вреднује у базним ценама, што значи да су укључене све субвенције на производе и услуге, а искључени су сви порези на производе и услуге.

Међуфазна потрошња је вредност утрошеног репроматеријала и услуга (инпута) у пољопривреди у обављању пољопривредне производње. Исказује се у куповним ценама.

Бруто додата вредност у базним ценама једнака је разлици вредности пољопривредне производње у базним ценама и међуфазне потрошње у куповним ценама.

Потрошња основних фондова (амортизација) представља смањење вредности основних фондова као резултат њиховог нормалног трошења (хабања) током производног процеса.

Нето додата вредност у базним ценама једнака је разлици бруто додате вредности у базним ценама и потрошње основних фондова.

Остале субвенције на производњу јесу плаћања (осим субвенција на производе које улазе у обрачун базних цена у време вредновања аутпута и као такве се не приказују у рачуну стварања дохотка пољопривреде) углавном намењена за покриће дела производних трошкова или подршку променама метода пољопривредне производње.

Факторски доходак је једнак нето додатој вредности умањеној за порезе на производњу, а увећаној за субвенције на производњу.

1.2.2. Стварање додате вредности и факторског дохотка у пољопривреди према ЕАА

Структура вредности (аутпута) пољопривреде	Вредност (аутпут) пољопривреде					
	Потрошња унутар јединице	Прерада као одвојива активност газдинства	Властина потрошња	Продаја	Бруто инвестиције у основна средства за сопствени рачун	Промене у залихама
Субвенције на производе минус порези на производе						
Остале субвенције на производњу	Вредност (аутпут) пољопривреде					
	Бруто додата вредност у базним ценама				Потрошња основних фондова	Укупна међуфазна потрошња
	Нето додата вредност у базним ценама					
Факторски доходак		Остали порези на производњу				

1.3. МЕТОДЕ ОБРАЧУНА

1.3.1. Вредност производње (аутпут)

Резултат процеса производње јесте аутпут, који се у рачуну производње бележи као извор. На страни употребе је међуфазна потрошња.

Једна од главних карактеристика израде економских рачуна пољопривреде је употреба формуле „количина x цена“ приликом обрачуна вредности производње (аутпута) за већину пољопривредних производа.

У оквиру економских рачуна пољопривреде, производња се вреднује у базним ценама.

Базна цена је износ који произвођач прима од купца за јединицу произведене робе или услуге минус било који доспели порез и плус било која субвенција коју прима за ту јединицу, која је последица производње или продаје. Искључени су сви транспортни трошкови, које произвођач посебно фактурише.

$$\text{Базна цена} = \text{примљен износ за јединицу производа или услуге} - \text{сви порези на производе} + \text{све субвенције на производе}$$

1.3.2. Бруто вредност пољопривредне производње – извори и употреба

Извори	Употреба	Аутпут пољопривреде
Бруто вредност пољопривредне производње	Продаја (укупно, искључујући трговину животињама између газдинстава)	x
	Промене у залихама (код произвођача)	x
- Губици	Бруто инвестиције у пољопривредне основне фондове произведене за сопствени рачун (приплодна и радна стока, вишегодишњи засади)	x
	Властита потрошња чланова домаћинства	x
= Распоживи аутпут	Прерада пољопривредних производа на газдинству као одвојива активност	x
	Потрошња унутар јединица:	
	■ унутар исте групе активности (четворомесни ниво КД): семе, млеко за исхрану стоке, грожђе за производњу вина, јаја за насад)	
	■ између различитих група активности (четворомесни ниво КД)	
	■ биљни производи употребљени у исхрани стоке (житарице, уљарице, крмно биље итд.)	x
	■ споредни производи сточарства употребљени у биљној производњи (стајњак, сока итд.)	

1.3.2.1. Међуфазна потрошња

Међуфазна потрошња је трансакција производима која се састоји од вредности робе и услуга које се троше као улагања (инпути) у процес производње, осим основних фондова, чија се потрошња приказује као потрошња основних фондова (амортизација). Ова роба и ове услуге могу бити или трансформисани или потпуно потрошени у процесу производње.

Производи искоришћени за међуфазну потрошњу се приказују у моменту када улазе у процес производње и вреднују се по куповним ценама у том моменту.

Куповна цена је, у тренутку набавке, износ који стварно плаћа купац за набављене производе, а која укључује све порезе минус субвенције на производе (осим одбитног ПДВ-а), као и износ за транспортне трошкове које купац посебно плаћа за преузимање испоручене робе на тражено место у договорено време.

$$\text{Куповна цена} = \frac{\text{плаћен износ за јединицу производа или услуге}}{\text{јединица производа или услуге}} + \text{сви порези на производе} - \text{одбитни део ПДВ-а} - \text{све субвенције на производе} + \text{трошкови транспорта}$$

Порези на производе су плаћања, наметнута од стране државе, по произведеном или продатом добру или услузи. Њихова обавеза произлази из производње, продаје, извоза, увоза, трансфера и других видова испоруке добара и услуга. Представљају новчани износ по јединици мере или одређени проценат од цене по јединици или вредности произведених или продатих добара и услуга. У ову категорију укључени су: порез на додату вредност, акцизе, други порези на производе и порези на увоз (царине).

Субвенције на производе представљају новчане износе који се исплаћују пољопривредним произвођачима за произведене пољопривредне производе, као и услуге пружене у пољопривреди, и то по јединици производа (ℓ, kg итд.).

У наредној табели приказани су елементи међуфазне потрошње према методологији економских рачуна пољопривреде.

1.4. ЕЛЕМЕНТИ МЕЂУФАЗНЕ ПОТРОШЊЕ ПРЕМА ЕАА

Међуфазна потрошња
Семе и садни материјал
Семе и садни материјал – потрошња унутар јединице
Семе и садни материјал – набављено ван пољопривреде (из трговине)
Енергија и мазива
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта
Средства за заштиту биља
Ветеринарски трошкови
Сточна хранива
Сточна хранива – потрошња унутар јединице
Сточна хранива – набављено ван пољопривреде (из трговине)
Одржавање материјала
Одржавање објеката
Пољопривредне услуге
Остала добра и услуге

1.4.1. Бруто додата вредност

Једна од најзначајнијих билансних ставки у економским рачунима пољопривреде је бруто додата вредност. Пошто се аутпут вреднује у базним ценама, а међуфазна потрошња у куповним ценама, бруто додата вредност садржи субвенције на производе минус порези на производе.

1.4.2. Нето додата вредност

Бруто додата вредност умањена за потрошњу основних фондова представља нето додату вредност.

Нето додата вредност мери вредност створену од свих пољопривредних локалних јединица, након потрошње основних фондова.

1.4.3. Субвенције

Субвенције су једносмерна (неузвраћена) плаћања државних јединица (укључујући нерезидентне државне јединице) резидентним произвођачима ради утицаја на ниво производње, цене и вредност робе и услуга које производе, продају или увозе, услове производње и сл.

Субвенције су група трансакција расподеле и састоје се од:

- субвенција на производе (извозне субвенције и остале субвенције на производе), и
- осталих субвенција на производњу.

Субвенције на производе представљају новчане износе који се исплаћују пољопривредним произвођачима за произведене пољопривредне производе, као и услуге пружене у пољопривреди, и то по јединици производа (ℓ, kg итд.). Могу бити исказане као новчани износ по јединици мере добра или услуге, или се могу обрачунати према вредности (*ad valorem*), као унапред одређен проценат цене по јединици. Такође, ове субвенције обухватају минималне гарантоване цене откупа, као и подршку извозу.

Субвенција се може обрачунати и као разлика између утврђене, циљане (таргетиране) цене и тржишне цене, коју, у ствари, плаћа купац. Субвенција на производ обично постаје реализована када је добро произведено, продато или извезено.

Према конвенцији, субвенције на производе могу се односити на тржишни аутпут или аутпут за властиту финалну употребу (ESA 2010).

Остале субвенције на производњу исплаћују се резидентним произвођачким јединицама као резултат њихових производних активности. Ова плаћања се углавном везују за трошкове производње (нпр. регресирање инпута за биљну производњу, попут минералних ђубрива, горива, семена и садног материјала и др.) или подршку променама у методу производње.

Будући да је аутпут вреднован у базним ценама, бележе се само остале субвенције на производњу у оквиру рачуна стварања дохотка (као негативне употребе).

1.4.3.1. Нето додата вредност у факторским ценама (факторски доходак)

Нето додата вредност у факторским ценама дефинисана је као нето додата вредност у базним ценама умањена за остале порезе на производњу, а увећана за остале субвенције на производњу. Овим индикатором дохотка мери се плаћање, односно накнада свих фактора производње (земљиште, капитал и рад) и може се назвати „факторски доходак“, будући да представља сву вредност коју су произвеле јединице ангажоване у обављању пољопривредне активности.

1.5. ФАКТОРСКИ ДОХОДАК

Рачун производње	
P-1	Вредност производње
P-2	- међуфазна потрошња
K-1	- потрошња основних фондова
V.1n	= нето додата вредност
D.29	- остали порези на производњу
D.39	+ остале субвенције на производњу
	= нето додата вредност у факторским трошковима (факторски доходак)

Разлике између пољопривредне делатности у оквиру економских рачуна пољопривреде и области 01 – пољопривредна производња, лов и пратеће услужне делатности у оквиру система националних рачуна

Дефинисање пољопривредне делатности у оквиру економских рачуна пољопривреде разликује се, у извесној мери, од начина на који је област пољопривреде дефинисана према општем оквиру националних рачуна.

Разлике се односе на дефиницију како карактеристичних активности, тако и јединица посматрања. Оне се могу сажети на следећи начин¹:

Пољопривредна делатност – ЕАА	=	Област пољопривреде – национални рачуни
	+	Производне јединице које се баве производњом вина (удруживање произвођача, задруге и др.)
	+	Производне јединице које производе материјал за плетење
	+	Производне јединице које производе, у расадницима, божићна дрвца, воћна стабла, винову лозу и украсно биље
	-	Јединице које се баве производњом семена (у истраживачке сврхе, или ради издавања потврда о пореклу, квалитету и сл., односно сертификација семена)
	-	Производне јединице које пружају повезане пољопривредне услуге које нису пољопривредни рад по уговору (управљање системима за наводњавање, пројектовање, садња и одржавање приватних вртова, паркова и зелених површина за спортске терене и сл., као и резивање дрвећа и живица)
	-	Одржавање јавних површина (вртова, паркова и сл.)

¹ EUROSTAT (2000): *Manual on the economic accounts for Agriculture and Forestry EAA/EAF97* (Rev.1.1), Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

2. СПЕЦИФИЧНОСТ ОБРАЧУНА БДВ-А ПОЉОПРИВРЕДЕ У СТАЛНИМ ЦЕНАМА

Обрачун БДВ-а пољопривреде у сталним ценама заснива се на принципима Система националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*) и Европског система рачуна (*European System of Accounts 2010 – ESA 2010*), као и на међународним стандардима и препорукама за обрачуне у сталним ценама датим у приручнику Евростата (*Handbook on Price and Volume Measures in National Accounts*).

За сваки агрегат добара и услуга приказаних у рачунима мере нивоа цена и физичког обима морају се израдити тако да је:

$$\text{индекс вредности} = \text{индекс цене} \times \text{индекс обима}$$

То значи да свака појединачна промена у вредности агрегата мора бити приписана или промени цене или промени обима, или њиховој комбинацији.

Систематско разврставање промена текуће вредности на компоненте „промене цена“ и „промене обима“ ограничено је на токове који приказују трансакције добара и услуга и на елементе на које се односи, а који служе вредновању ових трансакција (производња, међуфазна потрошња, потрошња основних фондова, БДВ, нето додата вредност, бруто инвестиције у основне фондове, промене у залихама, порези и субвенције на производе).

У складу са препорукама ESA 2010, у оквиру ЕАА, промене у обиму се мере коришћењем Ласперовог типа индекса, док се промене у цени мере преко Пашеовог типа индекса.

Ласперов индекс обима:

$$L_{(q)} = \frac{\sum p_0 q_n}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum p_0 q_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum p_0 q_0} = \frac{\sum V_0 \frac{q_n}{q_0}}{\sum V_0}$$

Пашеов индекс цена:

$$P_{(p)} = \frac{\sum q_n p_n}{\sum q_n p_0} = \frac{\sum p_0 q_n \frac{p_n}{p_0}}{\sum p_0 q_n}$$

За сваки производ,

- p_0 : представља цену забележену у базној години 0
- p_n : представља цену забележену у години n
- q_0 : представља количину забележену у базној години 0
- q_n : представља количину забележену у години n
- V_0 : представља вредност забележену у базној години 0 ($V_0 = p_0 q_0$)

Промене у обиму се мере коришћењем Ласперовог типа индекса, услед чега се промене у количинама (обиму) елементарних серија пондеришу преко вредности у базној години, док се промене у ценама мере коришћењем Пашеовог типа индекса, услед чега се промене у ценама елементарних серија пондеришу преко вредности у текућој години по ценама базне године.

Појам „базна година“ значи да је то година чије се вредности у текућим ценама користе као пондери за обрачуне у сталним ценама.

Обрачун БДВ-а пољопривреде у ценама претходне године подразумева да се свака претходна година третира као базна и да се пондери мењају сваке године. Овај приступ гарантује да су пондери ажурирани, чиме се избегавају проблеми везани за пондерацију производа који се више не производе и нових производа који су се појавили. Из тог разлога, економски рачуни пољопривреде мере промене у обиму користећи пондере из претходне године.

Будући да представља билансну ставку рачуна производње, додатну вредност није могуће раздвојити, директно, на компоненту цене и компоненту обима.

Теоретски исправна метода за обрачун додате вредности у сталним ценама је коришћење „дупле дефлације“. С тим у вези, БДВ у ценама претходне године дефинисана је као разлика између аутпута израженог у ценама претходне године и међуфазне потрошње изражене у ценама претходне године.

Према овом методу обрачуна упоредиве су само две године које су исказане у истим ценама. Серија вредносних података обрачунатих у ценама претходне године не може се користити за израчунавање стопа реалног раста, јер подаци по годинама нису упоредиви (свака година вреднована је ценама претходне године). Да би се добила серија упоредивих података за обрачун стопа раста, примењује се метод уланчавања (*chain-linking*), којим се подаци свде на једну, одабрану референтну годину. Референтна година је година која се користи за презентацију временских серија података у сталним ценама. У серији индексних бројева то је година која има вредност 100. Једна од карактеристика метода уланчавања јесте та што се променом референтне године мењају апсолутне вредности, али стопе раста остају исте. Према препорукама Евростата као референтна користи се 2015. година.

Подела пореза и субвенција на производе на компоненте обима и цена

Индекс обима за субвенције (или порезе) на производе идентичан је индексу обима аутпута по произвођачкој цени за посматрани производ. У овом случају, индекс обима аутпута је идентичан без обзира на то да ли је изражен у произвођачкој или базној цени.

3. ОБРАЧУН ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

3.1. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Обрачун економских рачуна пољопривреде у Републици Србији је урађен за период од 2013. до 2023. године и у потпуности прати концепте и правила који су дефинисани Уредбом (ЕЗ) број 138/2004 Европског парламента и Савета, од 5. децембра 2003. године, о економским рачунима пољопривреде у Унији, са изменама и допунама. Општи методолошки оквир за њихову израду чине Систем националних рачуна (*System of National Accounts 2008 – SNA 2008*) и Европски систем рачуна (*European System of Accounts 2010 – ESA 2010*).

У садашњем статистичком систему не постоје дефинисана посебна истраживања која су примарно намењена за прикупљање вредносних података неопходних за директно извођење агрегата економских рачуна пољопривреде, већ се користе индиректни подаци који се добијају из посебних истраживања у статистичком систему, намењених за праћење специфичних области економије или обележја (пољопривредна производња, индустрија, цене и индекси цена и сл.). Поред тога, у обрачуну су коришћени административни подаци, и то они који се односе на исплаћене субвенције у пољопривреди (подаци Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управе за аграрна плаћања и Министарства финансија).

У економским рачунима пољопривреде обухваћена је целокупна пољопривредна производња, како производња на породичним пољопривредним газдинствима, тако и производња коју обављају правна лица и предузетници у Републици Србији.

Основне карактеристике обрачуна су следеће:

- обрачун је изведен према Класификацији делатности (усаглашеној са међународном NACE, Rev. 2), за ниво области пољопривреде,
- у текућим и сталним ценама,
- обрачун у сталним ценама (ценама претходне године) изведен је методом дупле дефлације (коришћена је директна, тзв. *double* индикатор метода), и
- референтна година је 2015.

3.2. ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Извори података за обрачун економских рачуна пољопривреде су разноврсни и покривају велики број показатеља у вези са пољопривредном производњом (производња, цене и сл.) у Републици Србији.

Стога, осим аналитичких процедура примењених на подацима из примарних статистика, у употреби су и алтернативне индиректне методе процене појединих елемената ЕАА за које нису расположиви директни статистички подаци, попут потрошње унутар јединица, међуфазне потрошње, потрошње основних фондова и др. Индиректне методе заснивају се на претпоставкама и примени биотехничких коефицијената у изради модела за процену.

Основни извори података коришћени у изради економских рачуна пољопривреде су:

- статистичка истраживања, и
- административни и остали извори.

У табели на следећој страни дат је приказ извора података, њихова употреба и улазне варијабле за обрачун агрегата економских рачуна пољопривреде, укључујући институције надлежне за обезбеђивање података.

3.2.1. Елементи ЕАА и најважнији извори података

Извор података	Употреба за	Улазна варијабла за обрачун ЕАА	Надлежност
Статистика пољопривреде			
Статистика биљне производње	Аутпут	Засејане површине, пожњевене површине, просечан принос, укупна производња	РЗС
Анкете о пољопривредној производњи – сточарска производња	Аутпут, међуфазна потрошња, бруто инвестиције у стоку	Број стоке по врстама и категоријама, укључујући кошнице, биланс стоке по врстама, просечна маса грла, производња млека (кравље, овчије, козје), јаја, меда и вуне, утروشак сточне хране	РЗС
Анкете о пољопривредној производњи – биљна производња	Аутпут, међуфазна потрошња	Пожњевене површине, просечан принос, укупна производња, утروشак минералних ђубрива	РЗС
Годишње истраживање о пољопривредним предузећима и земљорадничким задругама	Аутпут, међуфазна потрошња	Биланси пшенице и кукуруза, укупни трошкови пољопривредне производње	РЗС
Статистика клања	Аутпут, бруто инвестиције у стоку	Број заклане стоке и маса (све регистроване кланице на територији Републике Србије)	РЗС
Месечни извештаји о откуп и продаји пољопривредних производа	Аутпут, међуфазна потрошња	Месечни подаци о продаји и откуп пољопривредних производа (количине и вредности)	РЗС
Статистика цена у пољопривреди	Аутпут, међуфазна потрошња, сталне цене	Цене и индекси цена произвођача производа пољопривреде, цене и индекси цена материјала, средстава рада и услуга у пољопривреди	РЗС
Резултати научних истраживања у области пољопривреде, биотехнички стандарди, експертске процене	Аутпут, међуфазна потрошња, бруто инвестиције у стоку, <i>missing prices</i>	Стандарди утروشка семена по ha засејане површине, рандман клања, проценат тељења и сл.	Пољопривредни факултет, ИПН, ПКС
Остали извори података			
Статистика спољне трговине	Аутпут, међуфазна потрошња	Извоз и увоз (количине и вредности)	РЗС
Статистика индустрије	Аутпут, међуфазна потрошња	Индустријска производња (количине и вредности)	РЗС
Индекси цена произвођача (PPI)	Међуфазна потрошња у сталним ценама	Индекси цена произвођача	РЗС
Индекси потрошачких цена (CPI)	Међуфазна потрошња у сталним ценама	Индекси потрошачких цена	РЗС
Субвенције у пољопривреди	Базне цене, факторски доходак	Субвенције на производе, остале субвенције на производњу, капитални трансфери	МПШВ, УАП, МФ

3.3. НАЧИН ОБРАЧУНА

У обрачуну вредности биљне производње користе се подаци о произведеним (пожетим) количинама усева. Ови подаци добијају се на основу процена површина и просечног приноса за сваки усев у оквиру статистике пољопривредне производње. Када је реч о обрачуну сточарства, користе се подаци о броју, маси, билансу и клању стоке и живине, као и подаци о производњи производа сточарства (млеко, јаја, вуна и др.).

За обрачун вредности производње (аутпута) користе се просечне цене произвођача производа пољопривреде.

Цене произвођача производа пољопривреде обрачунавају се на месечном и годишњем нивоу, на основу података о продаји производа из сопствене производње правних лица која се баве пољопривредном производњом (продајне цене) и података о откупу пољопривредних производа од породичних газдинстава, који врше овлашћене организације (откупне цене).

Обрачуном аутпута неодвојивих непољопривредних секундарних активности обухваћене су следеће активности:

- прерада жита у брашно, прекрупну и др.,
- прерада воћа и поврћа у сокове, ракију, џемове и др.,
- прерада грожђа у суво грожђе, вино и др.,
- прерада млека у сир, павлаку, јогурт и друге млечне производе,
- прерада меса у месне прерађевине, и
- пољопривредне услуге.

Међуфазном потрошњом обухваћени су утрошци следећих елемената у обављању пољопривредне производње: семе и садни материјал, енергија и мазива, ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта, средства за заштиту биља, ветеринарски трошкови, сточна хранива, одржавање материјала и опреме, одржавање објеката, пољопривредне услуге и остала добра и услуге (трошкови закупа објеката, опреме и машина без људства за потребе обављања пољопривредне производње, накнаде пољопривредним саветодавним стручњацима, претплате, накнаде за чланство у професионалним удружењима, коморама, куповина ситног инвентара, радне одеће, резервних делова и опреме мале вредности, односно вредности мање од 500 евра по ценама 1995. године или са нормалним радним веком краћим од једне године и сл.).

Производи искоришћени за међуфазну потрошњу вреднују се по куповним ценама у моменту када улазе у процес производње.

Као билансна ставка аутпута и међуфазне потрошње добијен је БДВ пољопривреде. Одузимањем износа амортизације добијена је нето додата вредност пољопривреде. У овом тренутку, процена амортизације у пољопривреди заснива се на изради коефицијената корекције који се примењују на аутпут пољопривреде.

Обрачун субвенција у пољопривреди извршен је тако да је омогућено њихово разврставање према захтевима методологије економских рачуна пољопривреде. Будући да се начин праћења и бележења планираних и исплаћених субвенција у пољопривреди од стране Управе за аграрна плаћања и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде заснива на потпуно другачијој класификацији, неопходно је детаљно проучити садржину сваке од мера подршке у пољопривреди и потом извршити њену рекласификацију према захтевима ЕАА (подела на субвенције на производе и остале субвенције на производњу). У ову сврху коришћена је и методологија OECD за процену подршке у пољопривреди².

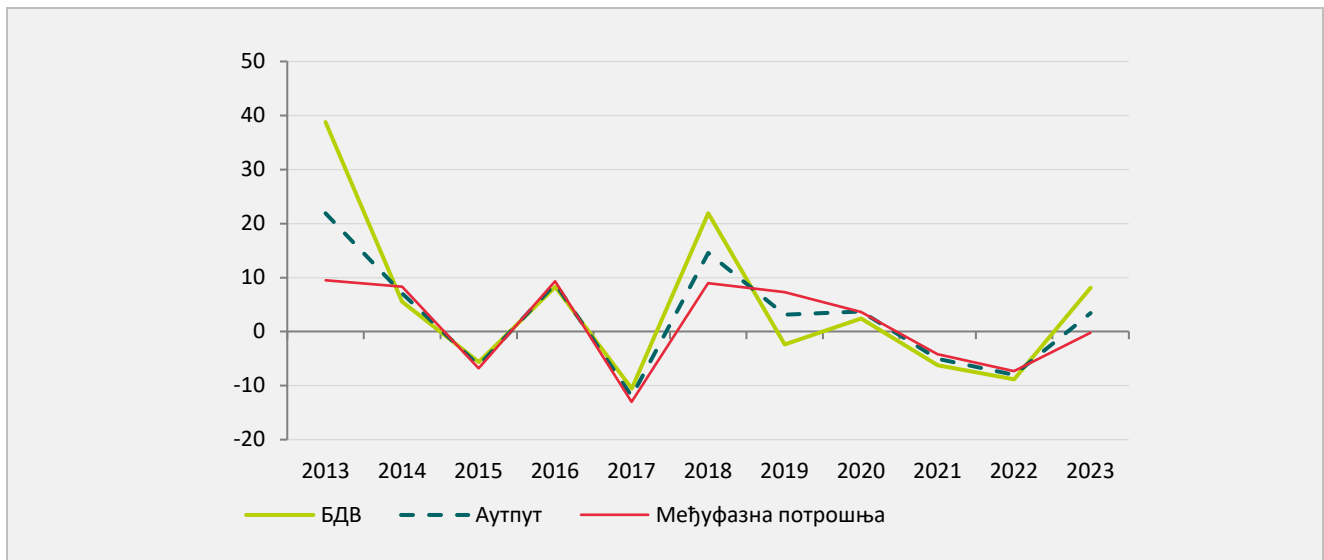
² OECD (2008): OECD's Producer Support Estimate and Related Indicators of Agricultural Support: Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual), OECD Trade and Agriculture Directorate, Paris.

4. КВАНТИТАТИВНИ ПРИКАЗ ОБРАЧУНА ЕКОНОМСКИХ РАЧУНА ПОЉОПРИВРЕДЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Приказани резултати обрачуна економских рачуна пољопривреде односе се на период од 2013. до 2023. године.

У посматраном периоду остварен је кумулативни раст БДВ-а пољопривреде од 8,72%, док је просечна годишња стопа раста износила 3,81%. У 2013. години дошло је до раста БДВ-а пољопривреде од 38,8%, што уједно представља и највећи раст у посматраном периоду. У 2017. години забележен пад од -10,5%. У 2020. години остварен је раст БДВ-а пољопривреде од 2,4%, у 2021. години забележен пад БДВ-а пољопривреде од -6,2%, док је у 2023. години остварен раст БДВ-а пољопривреде од 8,11%.

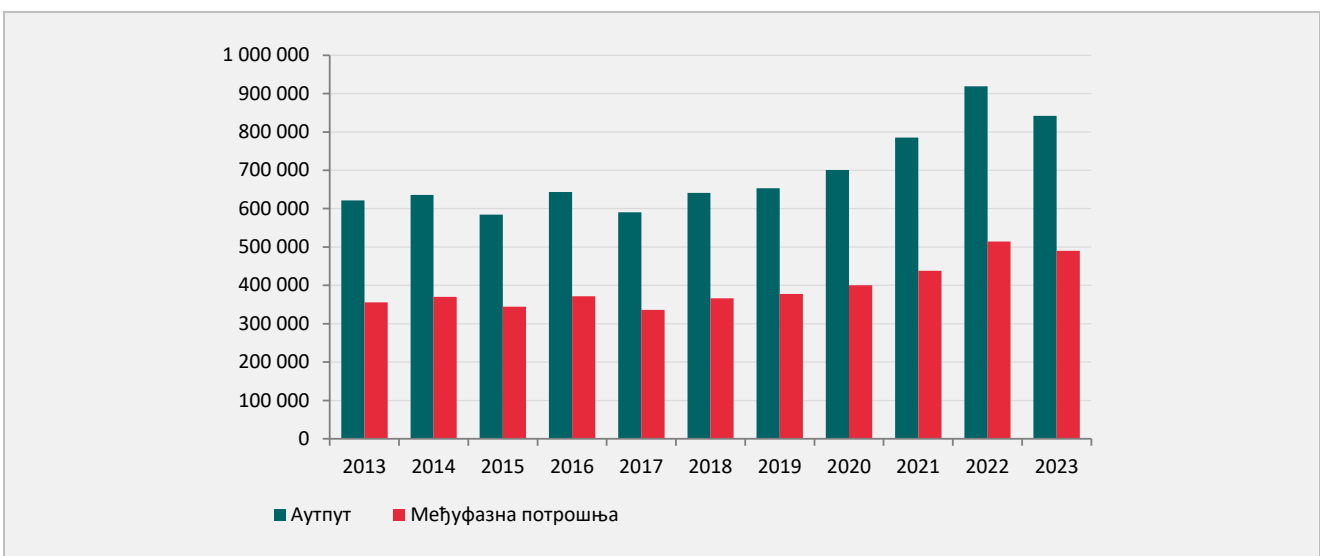
Графикон 1. Стопе раста БДВ-а пољопривреде, 2013–2023, %

Аутпут и међуфазна потрошња пољопривреде

Од 2013. до 2023. године, међуфазна потрошња у пољопривреди просечно је чинила 57,8% вредности производње пољопривреде, при чему највеће учешће бележи у 2015. години (58,8%), док је у 2023. години забележено учешће 58,5%.

Графикон 2. Аутпут и међуфазна потрошња у текућим ценама, 2013–2023, мил. РСД

Структура аутпута пољопривреде

У периоду 2013–2023. године, просечно учешће производње пољопривредних добара у укупној производњи пољопривредних добара и услуга износи 97,4%, док је учешће пољопривредних услуга 2,6%.

У истом периоду, просечно учешће аутпута сточарства у укупној производњи пољопривредних добара и услуга износило је 28,8%, док је учешће аутпута биљне производње 68,7%.

У 2023. години долази до пада учешћа биљне производње у укупној производњи пољопривредних добара и услуга и износи 67,4%, док је учешће сточарске производње у укупној производњи пољопривредних добара и услуга 29,9%.

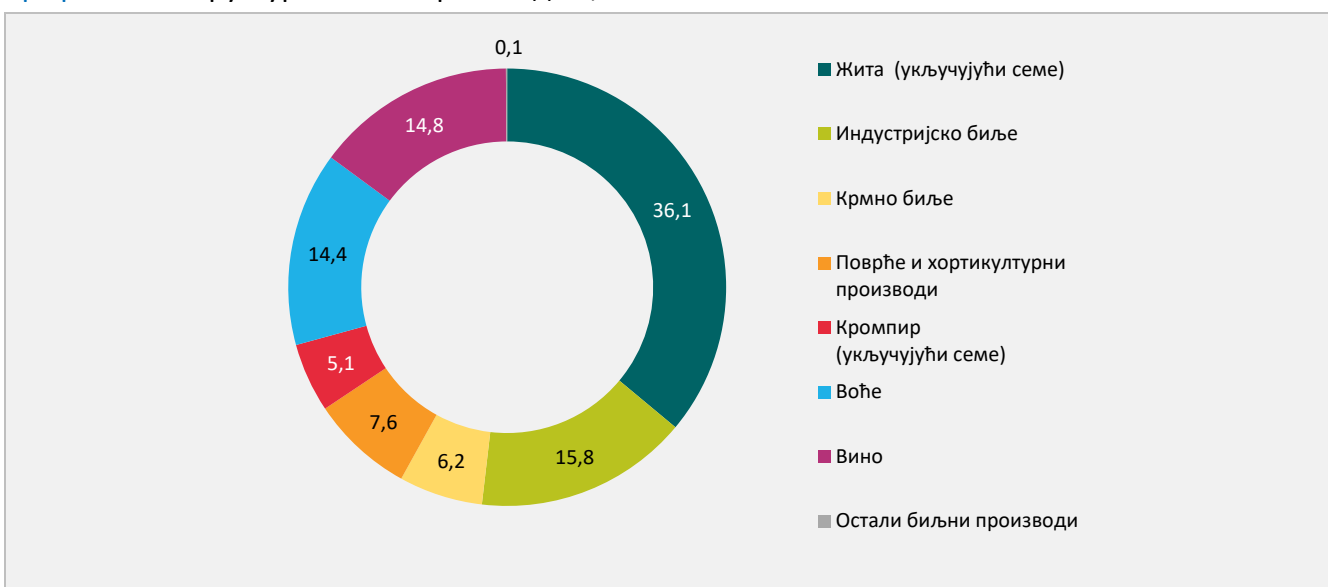
Графикон 3. Структура аутпута пољопривреде, 2023.

Вредност (аутпут) биљне производње

У 2023. години, у структури вредности биљне производње просечно жита имају доминантно учешће (36,1%). Производња индустријског биља учествује са 15,8%, производња вина са 14,8%, потом следи Воћарска производња 14,4%. Производња поврћа и хортикултурних производа учествује са 7,6%, те производња крмног биља (6,2%). Најниже учешће имала је производња кромпира (5,1%), односно осталих биљних производа (0,1%).

Графикон 4. Структура биљне производње, 2023.

Вредност (аутпут) сточарске производње

У периоду од 2013. до 2023. године, у структури вредности сточарске производње просечно узгој стоке учествује са 68,5%, а производи сточарства са 31,5%.

У узгоју стоке, у посматраном периоду, просечно највеће учешће има узгој свиња (52,0%), а потом следи узгој говеда (26,6%). Узгој живине учествује са 12,5% а узгој оваца и коза са 8,6%. Узгој коња учествује са 0,2%.

Најзначајнији производ сточарства је млеко. Просечно учешће млека у укупној вредности производа сточарства износи 69,1%.

Графикон 5. Структура сточарства, 2023.

Физички обим пољопривредне производње

Физички обим пољопривредне производње представља вредност производње исказану у ценама претходне године. Изражава се у произвођачким ценама како би се избегао утицај субвенција.

У посматраном периоду физички обим пољопривредне производње знатно варира, углавном услед неповољних климатских утицаја.

У 2013. години обим производње пољопривредних добара порастао је за 21,6%, што представља највећи забележен раст у посматраном периоду. У 2014. години је забележен слабији раст (9,0%), а затим у 2015. години пад од -6,9%. У 2020. години забележен је раст обима од 2,1%, док је у 2022. години забележен пад од -8,9%. У 2023. години забележен је раст обима производње пољопривредних добара од 6,5%.

Оваква кретања резултат су високих осцилација у обиму биљне производње. У 2013. забележен је највећи раст обима биљне производње (32,7%), да би у 2014. години био забележен слабији раст (12,7%), а у 2015. пад од -14,6%. У 2020. забележен је раст од 4,0%, док је у 2022. години забележен пад од -11,4%. У 2023. години забележен је раст обима биљне производње 11,1%.

У 2013. години обим сточарске производње оставрио је незнатан раст (0,01%). У 2015. години забележен је највећи раст, 10,1%, док је у 2020. години пад износио -2,2%. У 2022. години забележен је пад обима сточарске производње за -0,5%, док је у 2023. години пад обима сточарске производње износио -5,1%.

Структура употребе аупута пољопривреде

Главни део пољопривредне производње намењен је продаји. Процена продаје са пољопривредних газдинстава у Републици Србији заснива се на употреби директних и индиректних извора података. Према методологији ЕАА, укупна продаја са газдинства обухвата продају другим пољопривредним газдинствима, продају јединицама изван пољопривреде и извоз.

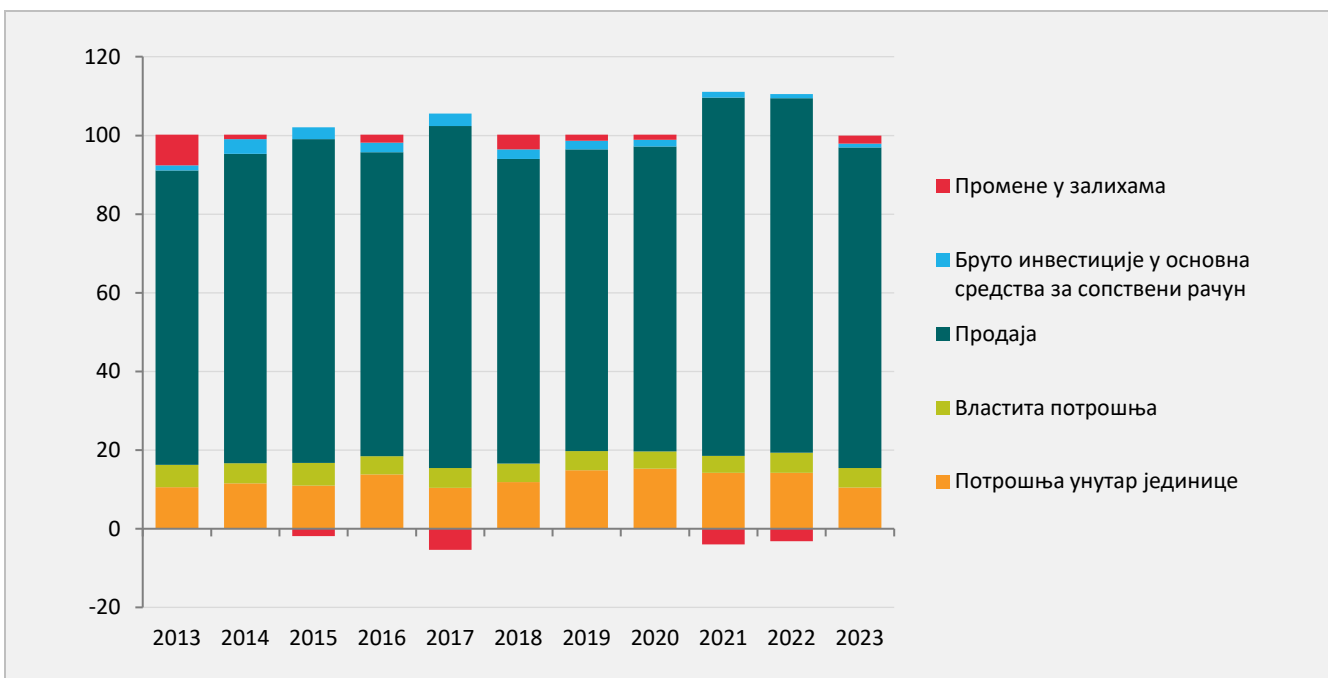
У периоду од 2013. до 2023. године, укупна продаја са газдинстава чинила је у просеку 81,3% пољопривредне производње. У 2019. години удео укупне продаје са газдинстава у пољопривредној производњи износио је 76,7%, у 2020. години 77,5%, док је у 2023. години укупна продаја била на нивоу од 81,6%.

Потрошња унутар јединица кретала се између 10,4% и 15,3% у посматраном периоду. Потрошња унутар јединица обухвата производе који се производе и користе у оквиру различитих активности пољопривредне делатности на четворомесном нивоу NACE Rev. 2, попут производа биљне производње који се користе у исхрани стоке. Важно је истаћи да производи добијени и утрошени у оквиру исте активности на газдинствима нису обухваћени пољопривредном производњом у оквиру ЕАА. Типичан пример јесте семе утрошено за сетву, грожђе за производњу вина, маслине за производњу маслиновог уља, млеко искоришћено у исхрани телад и др. У 2019. години удео потрошње унутар јединица пољопривредних газдинстава износио је 14,9%, а у 2020. години 15,3%, док је у 2023. години удео потрошње унутар јединица пољопривредних газдинства износио 10,5%.

У просеку 5,0% вредности пољопривредне производње газдинства је употребљено за сопствену потрошњу у периоду 2013–2023. године. Удео сопствене потрошње газдинстава у пољопривредној производњи у 2022. години износио је 5,1%, док је у 2023. години био на нивоу од 4,9%.

Бруто инвестиције у основна средства за сопствени рачун чиниле су у просеку 2,2% вредности пољопривредне производње. У 2023. години, њихово учешће је смањено у поређењу са претходном годином.

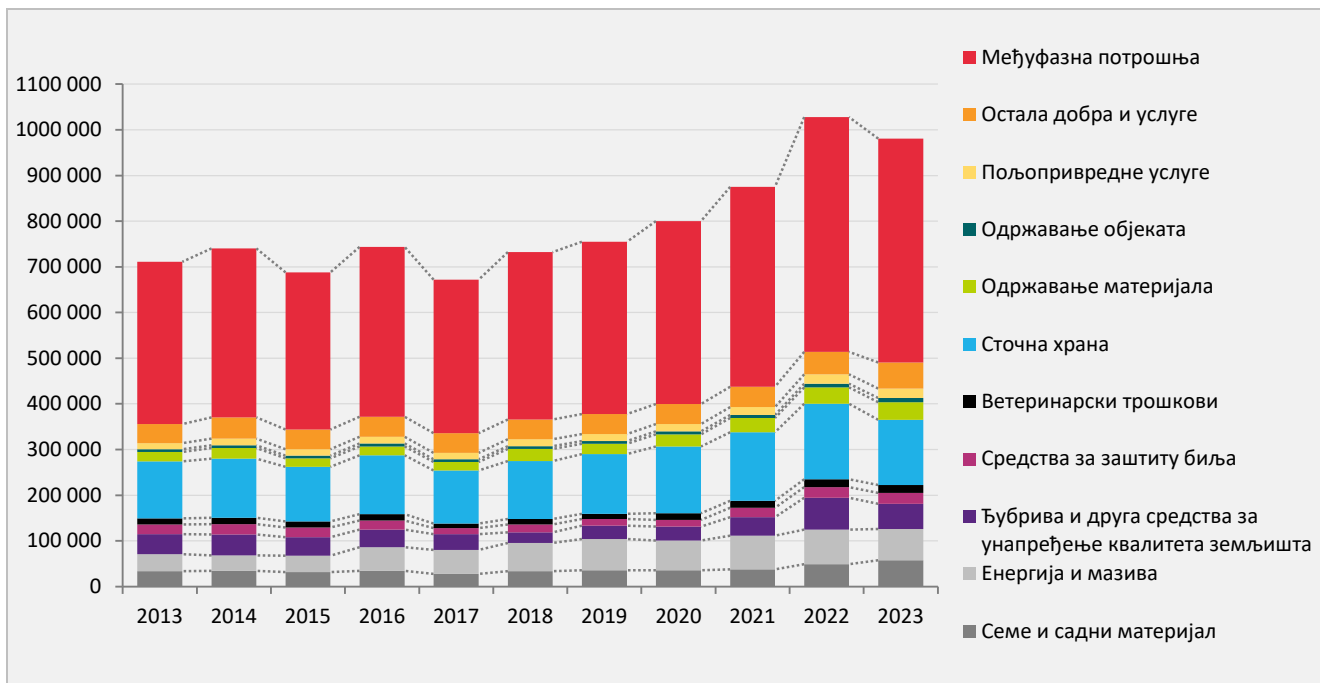
Графикон 6. Структура употребе производа пољопривреде у произвођачким ценама, 2013-2023.

Међуфазна потрошња

Вредност међуфазне потрошње у 2023. години износила је 490 408,1 мил. РСД, што представља пад од -4,6% у односу на претходну годину. Реални ниво међуфазне потрошње бележи пад од 0,2%, док су се цене инпута смањиле за 4,4% у односу на претходну годину.

Графикон 7. Међуфазна потрошња по елементима, 2013–2023, мил. РСД

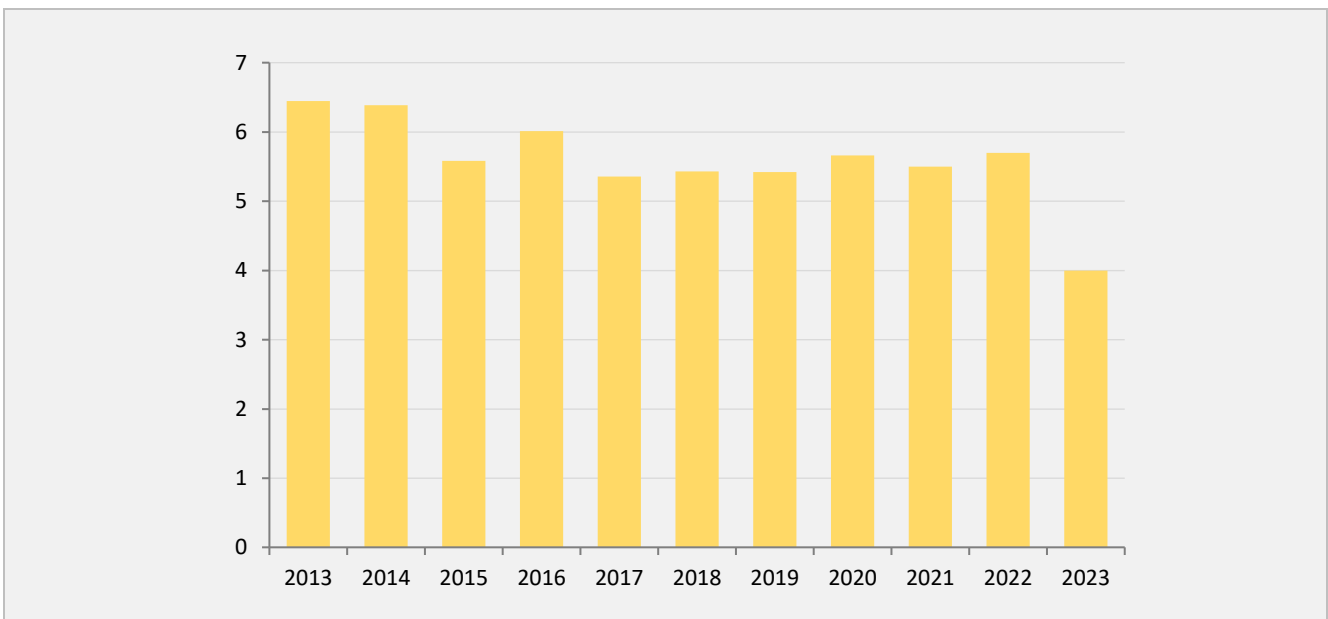

У периоду од 2013. до 2023. године, у структури укупних трошкова газдинстава највеће просечно учешће имају трошкови сточне хране (34,2%), а потом трошкови енергије и мазива (14,2%) и остала добра и услуге (11,6%). Семе и садни материјал учествују у просеку са 9,3%, док ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта учествују у просеку са 10,3%. Најниже учешће имају трошкови одржавања објеката (1,7%).

Табела 1. Економски рачуни пољопривреде

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Текуће цене, мил. РСД											
Вредност производње (аутпут у базним ценама)	621 215,3	635 984,9	584 834,1	643 685,6	590 706,9	640 861,9	653 183,7	700 488,3	785 422,9	918 689,1	842 082,6
Међуфазна потрошња	355 550,2	370 166,1	344 055,9	371 854,1	336 109,2	366 069,2	377 541,4	399 918,8	437 683,7	514 034,2	490 408,1
Бруто додата вредност	265 665,0	265 818,8	240 778,2	271 831,5	254 597,7	274 792,7	275 642,3	300 569,5	347 739,2	404 654,9	351 674,5
Факторски доходак	242 751,5	247 263,3	217 384,3	243 415,7	228 284,2	246 110,5	246 157,6	267 436,8	299 920,0	357 482,4	333 868,4
Учешће БДВ-а пољопривреде у БДП-у, %	6,4	6,4	5,6	6,0	5,4	5,4	5,4	5,5	5,5	5,7	4,0
Сталне цене (цене претходне године), мил. РСД											
Вредност производње (аутпут у базним ценама)	661 754,9	665 429,2	595 988,4	636 794,4	566 602,9	676 759,5	660 982,1	669 116,8	665 178,2	722 807,3	950 307,8
Међуфазна потрошња	343 301,2	385 035,9	345 109,9	376 068,9	323 429,4	366 352,8	392 755,7	386 817,1	383 252,1	405 795,4	512 816,2
Бруто додата вредност	318 453,7	280 393,2	250 878,4	260 725,5	243 173,5	310 406,8	268 226,5	282 299,8	281 926,1	317 011,8	437 491,6
Уланчане мере обима, референтна 2015. година, мил. РСД											
Вредност производње (аутпут у базним ценама)	512 548,8	549 028,5	514 500,6	560 212,0	493 125,4	564 962,6	582 700,0	596 913,8	566 825,0	521 636,5	539 589,8
Међуфазна потрошња	294 131,5	318 523,7	296 963,2	324 594,4	282 324,1	307 728,0	330 161,4	338 272,9	324 175,1	300 556,8	299 844,6
Бруто додата вредност	211 998,9	223 751,9	211 175,8	228 670,7	204 563,0	249 404,2	243 444,6	249 324,5	233 859,4	213 194,8	230 495,0
Стопе раста БДВ-а пољопривреде, %	38,8	5,5	-5,6	8,3	-10,5	21,9	-2,4	2,4	-6,2	-8,8	8,1

Графикон 8. Учешће БДВ-а пољопривреде (ЕАА) у БДП-у, 2013–2023.

Табела 2. Производња пољопривредних добара и услуга у произвођачким ценама текуће године, Република Србија

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Мил. РСД											
Производња пољопривредних добара и услуга	565 521,3	584 299,7	534 779,5	589 817,8	543 746,5	589 704,3	605 291,2	648 358,5	724 332,4	841 685,3	773 010,6
Производња пољопривредних добара	552 078,6	569 276,2	520 965,6	574 817,9	529 890,4	574 703,9	589 978,3	632 360,9	707 213,2	821 507,6	752 671,7
Биљна производња	378 832,9	390 747,7	351 927,4	419 400,1	357 056,3	398 513,5	414 528,6	454 422,6	544 202,2	590 920,8	521 272,1
Жита (укључујући семе)	174 602,0	178 776,0	139 584,0	164 831,9	113 759,6	157 004,2	158 628,8	170 698,6	216 992,9	225 652,3	187 950,2
Индустријско биље	51 487,0	54 392,7	48 500,6	58 939,9	58 443,1	62 530,5	63 157,4	69 350,1	89 037,3	87 790,2	82 315,2
Крмно биље	16 626,0	23 688,2	17 553,2	27 062,5	20 984,6	28 649,1	33 556,5	36 295,0	26 293,4	25 585,2	32 275,6
Поврће и хортикултурни производи	27 374,7	28 813,2	35 588,2	40 579,0	32 537,9	26 097,1	31 554,1	28 125,3	35 756,3	36 630,5	39 592,5
Кромпир (укључујући семе)	19 102,0	13 024,7	13 641,5	13 892,3	11 686,6	13 218,4	11 805,3	13 001,2	14 031,3	24 328,8	26 637,3
Воће	61 567,1	56 879,7	73 669,8	74 991,0	76 995,0	68 815,9	67 045,1	89 740,6	110 217,5	128 199,0	74 892,5
Вино	27 534,5	34 621,3	22 794,7	38 568,5	42 111,7	41 578,5	48 249,0	46 667,2	51 352,1	62 167,0	77 117,1
Маслиново уље
Остали биљни производи	539,6	552,0	595,3	534,9	537,7	619,8	532,5	544,6	521,2	567,8	491,7
Сточарска производња	173 245,8	178 528,4	169 038,2	155 417,8	172 834,0	176 190,4	175 449,7	177 938,3	163 011,0	230 586,8	231 399,6
Стока	118 892,8	123 133,0	111 012,3	104 280,9	120 477,8	114 530,3	121 969,3	123 909,1	111 828,5	159 111,2	164 863,4
Говеда	32 406,8	32 114,4	31 703,4	30 352,6	31 039,7	33 686,7	32 412,0	29 158,1	31 209,4	39 361,2	39 919,7
Свиње	60 982,8	65 764,6	57 097,8	54 272,3	66 198,5	57 503,1	63 582,6	65 256,8	55 812,1	79 526,9	89 133,7
Коњи	203,2	151,3	77,3	366,8	383,2	35,9	320,4	120,2	493,6	146,1	617,2
Овце и козе	8 121,4	10 107,9	8 971,1	5 998,2	8 415,6	8 298,6	10 611,7	13 856,6	16 349,3	16 423,7	11 385,3
Живина	17 178,6	14 994,7	13 162,7	13 291,1	14 440,7	15 006,0	15 042,5	15 517,4	7 964,1	23 653,3	23 807,5
Остала стока	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Производња производа сточарства	54 353,0	55 395,5	58 026,0	51 136,8	52 356,3	61 660,1	53 480,5	54 029,2	51 182,6	71 475,6	66 536,3
Млеко	38 017,9	38 459,0	37 309,9	35 047,9	35 387,5	44 261,1	37 192,3	37 350,0	34 419,6	51 310,9	47 266,9
Јаја	13 395,1	14 970,9	15 507,4	13 740,5	14 504,0	13 357,3	13 558,5	13 619,5	13 967,7	13 065,2	11 485,8
Остали производи сточарства	2 940,0	1 965,6	5 208,7	2 348,5	2 464,8	4 041,7	2 729,6	3 059,7	2 795,2	7 099,5	7 783,6
Пољопривредне услуге	13 442,6	15 023,5	13 813,9	14 999,9	13 856,1	15 000,5	15 313,0	15 997,6	17 119,2	20 177,7	20 338,9

Табела 2. Производња пољопривредних добара и услуга у произвођачким ценама текуће године, Република Србија (наставак)

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Структура (%)											
Производња пољопривредних добара и услуга	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Производња пољопривредних добара	97,6	97,4	97,4	97,5	97,5	97,5	97,5	97,5	97,6	97,6	97,4
Биљна производња	67,0	66,9	65,8	71,1	65,7	67,6	68,5	70,1	75,1	70,2	67,4
Жита (укључујући семе)	30,9	30,6	26,1	27,9	20,9	26,6	26,2	26,3	30,0	26,8	24,3
Индустријско биље	9,1	9,3	9,1	10,0	10,7	10,6	10,4	10,7	12,3	10,4	10,6
Крмно биље	2,9	4,1	3,3	4,6	3,9	4,9	5,5	5,6	3,6	3,0	4,2
Поврће и хортикултурни производи	4,8	4,9	6,7	6,9	6,0	4,4	5,2	4,3	4,9	4,4	5,1
Кромпир (укључујући семе)	3,4	2,2	2,6	2,4	2,1	2,2	2,0	2,0	1,9	2,9	3,4
Воће	10,9	9,7	13,8	12,7	14,2	11,7	11,1	13,8	15,2	15,2	9,7
Вино	4,9	5,9	4,3	6,5	7,7	7,1	8,0	7,2	7,1	7,4	10,0
Маслиново уље
Остали биљни производи	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Сточарска производња	30,6	30,6	31,6	26,4	31,8	29,9	29,0	27,4	22,5	27,4	29,9
Стока	21,0	21,1	20,8	17,7	22,2	19,4	20,2	19,1	15,4	18,9	21,3
Говеда	5,7	5,5	5,9	5,1	5,7	5,7	5,4	4,5	4,3	4,7	5,2
Свиње	10,8	11,3	10,7	9,2	12,2	9,8	10,5	10,1	7,7	9,4	11,5
Коњи	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1
Овце и козе	1,4	1,7	1,7	1,0	1,5	1,4	1,8	2,1	2,3	2,0	1,5
Живина	3,0	2,6	2,5	2,3	2,7	2,5	2,5	2,4	1,1	2,8	3,1
Остала стока	0,0	0,0	0,0	0,0
Производња производа сточарства	9,6	9,5	10,9	8,7	9,6	10,5	8,8	8,3	7,1	8,5	8,6
Млеко	6,7	6,6	7,0	5,9	6,5	7,5	6,1	5,8	4,8	6,1	6,1
Јаја	2,4	2,6	2,9	2,3	2,7	2,3	2,2	2,1	1,9	1,6	1,5
Остали производи сточарства	0,5	0,3	1,0	0,4	0,5	0,7	0,5	0,5	0,4	0,8	1,0
Пољопривредне услуге	2,4	2,6	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,36	2,40	2,63

Табела 3. Производња пољопривредних добара и услуга у произвођачким ценама претходне године, Република Србија

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Мил. РСД											
Производња пољопривредних добара и услуга	611 096,6	616 463,0	544 084,6	581 180,5	520 179,5	624 318,9	612 085,9	618 430,7	604 588,9	660 036,2	895 906,2
Производња пољопривредних добара	597 618,4	601 809,4	530 095,1	566 168,0	506 950,6	608 409,6	596 516,1	602 533,9	589 247,9	644 321,0	875 251,2
Билна производња	430 448,5	426 840,6	333 546,9	404 404,2	346 401,6	437 607,6	408 464,8	430 995,6	422 832,6	482 107,3	656 426,5
Жита (укључујући семе)	201 050,7	205 237,2	136 820,7	174 833,8	104 734,0	174 429,9	163 825,3	168 992,9	156 836,9	166 433,6	289 462,3
Индустријско биље	70 087,1	60 248,7	44 755,3	62 032,9	52 541,8	74 856,3	63 339,7	58 330,8	63 804,9	80 069,3	114 039,4
Крмно биље	19 158,2	19 897,7	21 143,1	20 669,8	20 848,0	27 824,6	34 311,7	36 160,5	23 702,1	21 342,8	29 943,1
Поврће и хортикултурни производи	34 306,9	23 301,7	33 015,4	37 127,1	38 627,8	26 081,6	24 208,2	29 542,3	32 444,3	35 469,0	29 630,0
Кромпир (укључујући семе)	13 171,3	18 627,3	12 850,9	14 560,4	12 933,0	9 820,3	10 150,5	18 333,7	11 878,4	12 777,5	26 156,1
Воће	70 415,6	61 362,6	57 036,7	70 406,8	76 021,1	83 615,8	69 793,8	74 651,5	83 296,7	113 887,2	111 374,7
Вино	21 752,3	37 560,2	27 360,9	24 260,9	40 219,9	40 145,5	42 339,2	44 477,1	50 390,0	51 581,3	55 398,1
Маслиново уље
Остали биљни производи	506,3	605,2	563,9	512,6	475,9	833,6	496,6	506,8	479,2	546,5	422,8
Сточарска производња	167 169,9	174 968,8	196 548,2	161 763,8	160 549,1	170 801,9	188 051,3	171 538,3	166 415,3	162 213,7	218 824,7
Стока	115 191,1	119 950,4	137 106,1	109 033,8	109 297,1	116 572,6	127 137,5	118 945,9	116 210,5	107 666,8	151 768,2
Говеда	30 321,4	29 718,4	36 165,9	27 529,9	34 955,1	29 122,9	41 604,9	27 487,4	25 793,4	28 905,5	36 502,9
Свиње	61 837,5	64 574,6	74 878,2	60 365,6	53 146,8	63 362,3	60 570,2	65 140,7	60 957,1	54 198,1	73 627,2
Коњи	162,4	160,5	68,7	310,7	407,7	37,3	318,8	118,9	284,1	191,3	623,7
Овце и козе	7 439,0	8 997,3	11 841,7	7 426,1	6 320,6	7 945,1	8 276,8	10 728,0	12 684,7	16 595,9	15 440,1
Живина	15 430,8	16 499,6	14 151,5	13 401,4	14 466,9	16 105,1	16 366,8	15 470,8	16 491,3	7 776,1	25 574,3
Остала стока
Производња производа сточарства	51 978,8	55 018,4	59 442,2	52 730,0	51 252,0	54 229,4	60 913,8	52 592,4	50 204,8	54 546,9	67 056,5
Млеко	35 125,2	38 840,1	38 383,8	36 156,7	35 556,8	35 610,2	44 597,2	37 015,4	33 905,7	34 593,9	47 271,6
Јаја	14 097,7	14 435,7	16 412,3	13 911,8	13 045,8	14 822,7	13 558,5	13 047,5	14 055,2	13 065,2	11 989,3
Остали производи сточарства	2 755,9	1 742,5	4 646,1	2 661,5	2 649,4	3 796,4	2 758,0	2 529,4	2 243,9	6 887,8	7 795,6
Пољопривредне услуге	13 478,2	14 653,5	13 989,5	15 012,5	13 228,9	15 909,3	15 569,8	15 896,8	15 341,0	15 715,2	20 655,0

Табела 3. Производња пољопривредних добара и услуга у произвођачким ценама претходне године, Република Србија (наставак)

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Промена према претходној години											
Производња пољопривредних добара и услуга	21,6	9,0	- 6,9	8,7	- 11,8	14,8	3,8	2,17	-6,75	-8,88	6,44
Производња пољопривредних добара	21,6	9,0	- 6,9	8,7	- 11,8	14,8	3,8	2,13	-6,82	-8,89	6,54
Биљна производња	32,7	12,7	- 14,6	14,9	- 17,4	22,6	2,5	3,97	-6,95	-11,41	11,09
Жита (укључујући семе)	45,3	17,5	- 23,5	25,3	- 36,5	53,3	4,3	6,53	-8,12	-23,30	28,28
Индустријско биље	32,7	17,0	- 17,7	27,9	- 10,9	28,1	1,3	-7,64	-8,00	-10,07	29,90
Крмно биље	2,5	19,7	- 10,7	17,8	- 23,0	32,6	19,8	7,76	-34,70	-18,83	17,03
Поврће и хортикултурни производи	18,4	- 14,9	14,6	4,3	- 4,8	- 19,8	- 7,2	-6,38	15,36	-0,80	-19,11
Кромпир (укључујући семе)	6,7	- 2,5	- 1,3	6,7	- 6,9	- 16,0	- 23,2	55,30	-8,64	-8,94	7,51
Воће	30,6	- 0,3	0,3	- 4,4	1,4	8,6	1,4	11,35	-7,18	3,33	-13,12
Вино	14,9	36,4	- 21,0	6,4	4,3	- 4,7	1,8	-7,82	7,98	0,45	-10,89
Маслиново уље
Остали биљни производи	14,3	12,1	2,2	- 13,9	- 11,0	55,0	- 19,9	-4,83	-12,01	4,85	-25,53
Сточарска производња	0,0	1,0	10,1	- 4,3	3,3	- 1,2	6,7	-2,23	-6,48	-0,49	-5,10
Стока	1,5	0,9	11,3	- 1,8	4,8	- 3,2	11,0	-2,48	-6,21	-3,72	-4,62
Говеда	- 3,4	- 8,3	12,6	- 13,2	15,2	- 6,2	23,5	-15,19	-11,54	-7,38	-7,26
Свиње	5,4	5,9	13,9	5,7	- 2,1	- 4,3	5,3	2,45	-6,59	-2,89	-7,42
Коњи	- 56,9	- 21,0	- 54,6	302,2	11,1	- 90,3	788,5	-62,88	136,30	-61,25	326,95
Овце и козе	- 4,6	10,8	17,2	- 17,2	5,4	- 5,6	- 0,3	1,10	-8,46	1,51	-5,99
Живина	1,1	- 4,0	- 5,6	1,8	8,8	11,5	9,1	2,85	6,28	-2,36	8,12
Остала стока
Производња производа сточарства	- 3,2	1,2	7,3	- 9,1	0,2	3,6	- 1,2	-1,66	-7,08	6,57	-6,18
Млеко	- 4,5	2,2	- 0,2	- 3,1	1,5	0,6	0,8	-0,48	-9,22	0,51	-7,87
Јаја	- 4,0	7,8	9,6	- 10,3	- 5,1	2,2	1,5	-3,77	3,20	-6,46	-8,23
Остали производи сточарства	23,6	- 40,7	136,4	- 48,9	12,8	54,0	- 31,8	-7,33	-26,66	146,42	9,81
Пољопривредне услуге	21,6	9,0	- 6,9	8,7	- 11,8	14,8	3,8	3,81	-4,10	-8,20	2,37

Табела 4. Међуфазна потрошња у пољопривреди у куповним ценама текуће године

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Мил. РСД											
Међуфазна потрошња	355 550,2	370 166,1	344 055,9	371 854,1	336 109,2	366 069,2	377 541,4	399 918,8	437 683,7	514 034,2	490 408,1
Семе и садни материјал	33 544,0	34 673,5	31 881,7	34 457,6	28 003,2	33 822,4	35 453,8	35 500,0	37 980,7	49 248,1	57 486,4
Енергија и мазива	37 599,6	33 409,2	35 804,2	51 612,0	52 305,1	61 610,8	68 856,6	65 140,4	73 285,6	75 545,8	68 303,7
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	43 436,5	45 673,8	40 436,3	38 609,1	34 264,8	23 597,4	29 098,4	30 406,0	40 735,0	69 950,3	55 360,5
Средства за заштиту биља	21 595,1	22 937,6	21 372,4	20 024,2	13 416,8	16 796,0	14 477,0	14 805,3	20 438,0	22 800,3	23 835,3
Ветеринарски трошкови	12 962,0	13 610,1	13 401,7	14 029,2	10 048,9	11 923,7	11 476,0	14 388,1	15 676,8	17 642,7	17 379,8
Сточна храна	125 049,9	129 673,9	119 359,6	128 775,3	116 492,8	126 881,7	130 818,6	146 579,7	149 932,0	165 265,2	142 806,5
Одржавање материјала	20 776,8	23 475,5	18 609,1	19 192,6	18 488,9	26 769,4	22 532,2	26 550,8	30 903,0	35 746,8	38 550,0
Одржавање објеката	5 509,5	5 790,8	5 996,3	6 322,1	5 695,3	5 987,1	6 007,2	6 749,1	7 049,4	8 039,2	9 456,3
Пољопривредне услуге	13 442,6	15 023,5	13 813,9	14 999,9	13 856,1	15 000,5	15 313,0	15 997,6	17 119,2	20 177,7	20 338,9
Остала добра и услуге	41 634,4	45 898,2	43 380,6	43 832,0	43 537,2	43 680,3	43 508,6	43 801,7	44 564,0	49 618,1	56 890,9
Структура (%)											
Међуфазна потрошња	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Семе и садни материјал	9,4	9,4	9,3	9,3	8,3	9,2	9,4	8,9	9,5	9,6	11,2
Енергија и мазива	10,6	9,0	10,4	13,9	15,6	16,8	18,2	16,3	18,3	14,7	13,3
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	12,2	12,3	11,8	10,4	10,2	6,4	7,7	7,6	10,2	13,6	10,8
Средства за заштиту биља	6,1	6,2	6,2	5,4	4,0	4,6	3,8	3,7	5,1	4,4	4,6
Ветеринарски трошкови	3,6	3,7	3,9	3,8	3,0	3,3	3,0	3,6	3,9	3,4	3,4
Сточна храна	35,2	35,0	34,7	34,6	34,7	34,7	34,7	36,7	37,5	32,2	27,8
Одржавање материјала	5,8	6,3	5,4	5,2	5,5	7,3	6,0	6,6	7,7	7,0	7,5
Одржавање објеката	1,5	1,6	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,7	1,8	1,6	1,8
Пољопривредне услуге	3,8	4,1	4,0	4,0	4,1	4,1	4,1	4,0	4,3	3,9	4,0
Остала добра и услуге	11,7	12,4	12,6	11,8	13,0	11,9	11,5	11,0	11,1	9,7	11,1

Табела 5. Међуфазна потрошња у пољопривреди у куповним ценама претходне године

Опис	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Мил. РСД											
Међуфазна потрошња	343 301,2	385 035,9	345 109,9	376 068,9	323 429,4	366 352,8	392 755,7	386 817,1	383 252,1	405 795,4	512 816,2
Семе и садни материјал	31 271,1	37 594,2	32 229,4	33 162,9	19 319,7	32 135,3	44 378,0	37 368,4	35 662,6	35 826,5	50 234,0
Енергија и мазива	36 877,7	32 710,6	37 733,3	52 719,1	47 932,3	59 292,4	68 708,1	67 854,6	64 568,8	66 816,9	77 080,2
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	48 688,0	50 314,9	37 530,0	42 149,7	36 606,3	23 606,8	27 293,7	30 390,8	28 577,6	33 438,4	74 232,1
Средства за заштиту биља	19 117,1	21 926,3	20 067,3	19 865,3	13 572,5	18 428,8	15 235,6	14 790,6	15 139,2	18 040,6	23 973,6
Ветеринарски трошкови	12 864,4	13 033,7	13 683,9	13 644,8	10 285,5	11 113,7	11 709,2	14 373,7	13 632,0	14 628,2	16 782,7
Сточна храна	118 375,1	141 075,9	126 134,5	133 445,9	116 161,7	126 112,4	138 800,1	130 525,1	131 935,9	139 903,5	156 178,2
Одржавање материјала	20 019,4	23 673,6	17 816,0	18 151,7	17 882,6	30 211,9	21 837,9	25 732,6	27 592,0	30 505,9	35 850,2
Одржавање објеката	4 475,4	5 376,3	5 872,0	6 600,8	5 511,9	5 969,6	5 956,9	6 539,4	6 713,7	6 924,4	8 063,3
Пољопривредне услуге	13 478,2	14 653,5	13 989,5	15 012,5	13 228,9	15 909,3	15 569,8	15 683,9	16 150,2	15 715,2	20 655,0
Остала добра и услуге	38 134,8	44 676,9	40 054,0	41 316,2	42 927,9	43 572,5	43 266,4	43 557,9	43 280,0	43 995,7	49 766,9
Промена према претходној години											
Међуфазна потрошња	9,5	8,3	-6,8	9,3	-13,0	9,0	7,3	2,5	-4,2	-7,3	-0,2
Семе и садни материјал	38,7	12,1	-7,0	4,0	-43,9	14,8	31,2	5,4	0,5	-5,7	2,0
Енергија и мазива	-10,0	-13,0	12,9	47,2	-7,1	13,4	11,5	-1,5	-0,9	-8,8	2,0
Ђубрива и друга средства за унапређење квалитета земљишта	44,4	15,8	-17,8	4,2	-5,2	-31,1	15,7	4,4	-6,0	-17,9	6,1
Средства за заштиту биља	-2,4	1,5	-12,5	-7,1	-32,2	37,4	-9,3	2,2	2,3	-11,7	5,1
Ветеринарски трошкови	5,9	0,6	0,5	1,8	-26,7	10,6	-1,8	25,2	-5,3	-6,7	-4,9
Сточна храна	8,3	12,8	-2,7	11,8	-9,8	8,3	9,4	-0,2	-10,0	-6,7	-5,5
Одржавање материјала	11,1	13,9	-24,1	-2,5	-6,8	63,4	-18,4	14,2	3,9	-1,3	0,3
Одржавање објеката	-14,9	-2,4	1,4	10,1	-12,8	4,8	-0,5	8,9	-0,5	-1,8	0,3
Пољопривредне услуге	12,4	9,0	-6,9	8,7	-11,8	14,8	3,8	2,4	1,0	-8,2	2,4
Остала добра и услуге	-4,5	7,3	-12,7	-4,8	-2,1	0,1	-0,9	0,1	-1,2	-1,3	0,3

Одсек за комуникацију и информисање
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 291
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 31
Тираж:20

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311(497.11)

РАДНИ документ / Републички завод за
статистику ; одговара Бранко Јосиповић. -1965, бр. 1-
. - Београд : Републички завод за статистику, 1965-
(Београд : Републички завод за статистику). - 27 cm

Годишње.
ISSN 1820-0141 = Radni dokument - Republički zavod
za statistiku Srbije
COBISS.SR-ID 59835916

РАДНИ ДОКУМЕНТ

Број **129**